

Om Psykopater med særligt Henblik paa Erfaringer vedrørende Anstaltsbehandlingen af kriminelle Psykopater¹⁾.

Af Overlæge, Dr. med. PAUL REITER.

Som bekendt indeholder Straffeloven af 1930 Bestemmelser vedrørende Samfundets Reaktion over for abnorme Lovovertrædere, der væsentlig er forskellige fra den ældre Straffelovs Bestemmelser. Hvad den moderne Lovgivning her har beskæftiget sig med, er sammenfattet i Paragrafferne 16, 17, 70 og 85.

Af disse har især §§ 16 og 17 Interesse for det Emne, jeg skal behandle her i Dag. § 16 omhandler sindssyge og aandssvage i sværere Grad, § 17 andre sjælelige Defekttilstande.

Det for en Psykiater mest iøjnefaldende ved disse 2 Lovparagraffer er, at man herhjemme har opgivet at manøvrere med det psykologiske Tilregnelighedsbegreb og i Stedet bygger paa biologiske Elementer.

De mentalt abnorme Personer, om hvilke der i Hovedsagen bliver Tale i § 17, er saadanne, der i psykiatrisk Henseende betegnes som Psykopater. —

Psykopati er et Begreb, som i stigende Grad har faaet Betydning baade inden for Jurisprudensen og Medicinen. For Juraens Vedkommende gælder det, at medens Spørgsmaalet om Strafbarhed, hvor det drejer sig om sindssyge og aandssvage, er ganske klart og let at afgøre, saa er

¹⁾ Efter et Foredrag i den danske Dommerforening d. 18. Oktober 1941.

Sagen langt mere kompliceret, hvor man har med Psykopater at gøre.

Psykopati er nemlig et Begreb med vage Grænser mod det normale og med en Uendelighed af Variationer baade i kvalitativ og kvantitativ Henseende. En Person, hvis Sjæleliv i Hovedsagen falder inden for det normales Rammer, kan frembyde mere eller mindre udtalte Skævheder, hans Psyke kan være isprængt utvivlsomme psykopatiske Træk. I andre Tilfælde vil den sagkyndige ikke være i Tvivl om, at Personligheden som Helhed er patologisk. Men selv i sidstnævnte Fald behøver dette ingenlunde at betyde, at vedkommende nødvendigvis skal inddrages under den ene eller den anden Form for Særbehandling. Mellem Psykopatiens talrige Varianter findes visse Kategorier, der baade vil kunne taale Straf, og som kan være paavirkelige af almindelige penitentære, skematiske Foranstaltninger, og andre, over for hvilke almindelige strafferetslige Repressivmidler vil være meningsløse, forsaavidt de paagældende vil reagere paradoksalt, kontrært, hvor Straf vil virke forværrende paa de kriminelle Tilbøjeligheder, hos hvilke en bogstavret Haandhævelse af et Fængselsreglement vil være uhensigtsmæssig og indlysende inhuman, og hvor Resultatet af en Straf heller ikke vil være tilfredsstillende med Hensblik paa Retssikkerheden.

Psykopatiske og psykopatisk prægede Personer vil derfor i strafferetslig Henseende kunne falde ind under samtlige de Rammer, som Straffeloven omfatter.

De vil med rimelig Beføjelse kunne idømmes almindelig Fængselsstraf, Ungdomsfængsel, Arbejdshus, Sikkerhedsforvaring, foruden de egentlige Særforanstaltninger, Psykopatfængsel og Psykopatforvaringsanstalt. Der er saaledes Problemer nok for en Dommer at tage Stilling til, og der stilles større Krav end forhen til en nøje Afvejen i det domsmæssige Skøn.

Men Problemerne er ikke mindre komplicerede for Retspsykiateren, der skal vejlede Domstolene med sin Obser-

vationserklæring. Vanskelighederne bunder her ganske særlig i de svigtende Muligheder for en exakt Afgrænsning af selve Psykopati-begrebet og i Tilvejebringelsen af en nøjagtig Karakteristik af Psykopatiens Art. Det er ikke nok at udtale, at en Person er Psykopat; man maa nøje redegøre for, hvorledes han er dette, for hans særlige Type. Og alt dette maa, som Forholdene ligger og i en overskuelig Tid vil komme til at ligge, bygges paa Retslægens indfølelse Skøn, hvilket jo i en ganske særlig Grad stiller Krav til hans Erfaring og Træning. Naar dertil kommer, at Psykiateren ikke blot skal udtale sig om en Persons biologiske Egenart, men ogsaa om hans eventuelle Strafpaaavirkelighed, og han tillige efter min og mange andres Mening bør give Domstolen en lægeligt begrundet Vejledning om, under hvilken af Straffelovens Rammer han under Hensyn til sin biologiske Egenart bedst vil kunne behandles, vil det ses, at hans Hverv er vanskeligt, hvis det skal udføres samvittighedsfuldt.

For det første rummer selve Definitionen af, hvad man forstaar ved Psykopati visse Problemer. En af de bedste, jeg har mødt, er fremsat af Professor *Helweg*, der har kaldt en Psykopat en »karakterologisk Vanskabning«. Heri ligger dels en Afgrænsning af Psykopatierne fra de sindssyges og aandssvages Grupper, dels at Psykopati er en medfødt, konstitutionsbestemt Udviklingsabnormitet. Kortere og klarere kan det næppe siges.

En anden, meget gængs, Definition, der tager udpræget praktisk Sigte, finder vi hos *Carl Schneider*¹⁾, der definerer psykopatiske Personligheder som »saadanne abnorme Personligheder, der lider under deres Abnormitet, eller hvis Abnormitet Samfundet lider under«. Over for denne Opstilling maa der dog tages det Forbehold, at denne Gruppe maa afgrænses over for visse sindssyge og aandssvage, om hvilke det samme kan siges.

¹⁾ Die psychopathischen Persönlichkeiten. Wien 1940.

Der er gjort talrige Forsøg paa at give Begrebet en mere exakt biologisk Afgrænsning (*Kraepelin, Birnbaum, Gruhle, Ziehen, Willmanns, Jaspers* o. fl.), men ingen af disse har vist sig velegnede til praktiske Formaal. —

Det maa understreges, at Psykopater, hvilken Definition man nu iøvrigt vil lægge til Grund, ikke uden videre behøver at være kriminelle. Samfundet er fuldt af Psykopater. Der maa regnes med en ikke ubetydelig Procentdel af en Befolkning som saadanne. Hvor stor, er det vanskeligt at afgøre. Jeg tror ikke, det vil være uforsigtigt at mene, at den i den danske Befolkning vil ligge mellem 3 og 5, altsaa et absolut Tal, der ligger mellem 100- og 200 000. Og største Delen af disse Psykopater bliver ikke Lovovertrædere i egentlig Forstand. Paa den anden Side leverer Psykopaterne alligevel et procentisk særlig stort Kontingent af kriminelle som Følge af, at de paa Grund af deres daarlige sociale Tilpasningsmuligheder lettere end Normalpersoner kommer i Konflikt med Samfundslovene.

Naar man nu videre skal søge at gruppere de forskellige Psykopatiformer efter deres Egenart, møder man en lige saa stor Usikkerhed. Man træffer her alle tænkelige Standpunkter repræsenterede, lige fra saadanne, der opgiver enhver Typeinddeling og nøjes med Enkeltanalyser (*Schröder, Liebold, Heinze*), og til saadanne, der — parallelt med den kliniske Udvikling, hvor det gælder de egentlige Psykoser — vil søge frem til en Inddeling efter kliniske Enheder paa biologisk Grundlag (*Gruhle, Homburger, J. H. Schultz, Hoffmann, Kretschmer, Ewald*). Det første af disse Yderstandpunkter forekommer mig utilfredsstillende, eftersom man i Praksis har Brug for en Typeinddeling efter større Linier, og til det andel, som er det mest videnskabeligt tiltalende, og som man bør arbejde hen mod (hvortil Arvebiologien vel en Gang vil kunne yde Bidrag), er Tiden meget langt fra moden.

Mest tiltalende og brugbare i praktisk Øjemed forekommer de »systemløse« Typologier mig at være (saaledes som

Tabel I.

Carl Schneider's Typologi.

Hyperthyme. Ligevægtige. Uligevægtige. Stridslystne. Holdningsløse. Pseudologiske.
Hypothyme. Tungsindige. Mismodige. Forrykte.
Selvsikre. Sensitive. Tvangsneurotikere.
Fanatiske. Kampfanatikere. Matte Fanatikere.
Ambitiøse. Excentriske. Renommistiske. Pseudologiske.
Stemningslabile. Driftsmennesker.
Explosible.
Gemytsløse.
Viljeslappe.
Astheniske.

saadanne er forsøgt af *Kraepelin, Bleuler, Reichardt, Bumke, Gruhle, Töblein, Runge, Wallenberg, Aschaffenburg, Carl Schneider* o. fl.). Saadanne Inddelinger opstilles paa det Grundlag, at de psykopatiske Typer principielt ikke kan

sammenlignes og inddeles efter rationelle psykologisk-biologiske Retningslinier, men kun simpelthen kan karakteriseres og sammenstilles i Grupper gennem deres mest iøjnefaldende Træk. Samtidig er man klar over, at de Grupper, man herved opstiller, har rent heuristisk Formaal, der tager Sigte paa en strengt deskriptiv Karakteristik.

Den mest anvendte Typologi er formentlig *Carl Schneider's*, der har det Fortrin at være praktisk fyldestgørende og anskuelig.

Den Schneiderske Typologi fremgaar af Tabel I.

Naar henses til Ordlyden af Straffelovens § 17 maa hertil føjes en Oversigt over de sexuelt abnorme. Disse kan udskilles som en særlig Gruppe *Psychopathia sexualis (Krafft-Ebing)*, der dog er uskarpt afgrænset over for de øvrige Psykopater. Hos adskillige patologiske Sædelighedsforbrydere er deres Sexualabnormitet et Udslag af et mere omfattende psykopatisk Anlæg, hvilket i kriminologisk Henseende kan vise sig gennem en blandet Kriminalitet. Hos andre staar Sexualanomalierne som et mere isoleret Fænomen.

Der kan ogsaa af den Grund være Anledning til at udskille Sexualpsykopaterne som en særlig Hovedgruppe, at de i behandlingsmæssig Henseende, som vi om lidt skal se, frembyder særlige Forhold (Tabel II).

Tabel II.

Sexualpsykopater.

Voldtægt.
 Uterlighed mod Dreng.
 - - Pigeboern.
 Exhibitionisme.
 Sadisme (Masochisme).
 Overdreven Masturbation.
 Fetischisme.
 Transvestisme.

Naar De nu lader Blikket glide hen over de to Tabeller, vil De muligt studse over at se Psykopati optræde i saa mange Varianter, og dog giver de kun et ufuldstændigt Udtryk for Psykopatiens Variationsmuligheder. Næppe nogen Steder inden for Psykiatrien maa en saadan Opstilling tages for andet end et raat Skema. Det fremgaar dog med tilstrækkelig Tydelighed, at Psykopatien først og fremmest er karakteriseret gennem en Forskydning af de sjælelige Kvantiteter inden for Personligheden i Forhold til det normale, der bevirker, at Karakteren bliver præget af Skævhed, Ensidighed, Disharmoni eller rent defekte Proportioner.

Medens det for Tabel II's Vedkommende gælder, at den paagældende Abnormitet i Sjælelivet har en direkte Relation til Kriminalitetens Art, er det samme ikke saa indlysende, naar man betragter Grupperne inden for Tabel I. Psykopatien behøver her i og for sig ikke at føre til Kriminalitet. En Del af de karakterologisk bestemte Psykopatier kan under gunstige Betingelser tilpasse sig Samfundets Krav. Og Faren for Kriminalitet er erfaringsmæssigt langtfra lige stor for alle Gruppernes Vedkommende.

Kriminalitet er f. Eks. forholdsvis sjælden blandt flere af de depressive Grupper, blandt andet er dette Tilfældet med Anangkasterne og Fanatikerne. Derimod forekommer den hyppigt hos de Grupper, der befinder sig i Skemaets Yderkanter, hos de hyperthymes Gruppe, blandt de eksplosible, de gemytsløse, de viljesvage og de astheniske Psykopater.

Groft taget er selve Kriminalitetens Art ligeledes forskellig inden for de forskellige Grupper. Hos Hyperthymikerne finder vi særlig Ejendomsforbrydere af alle Kategorier, Tyve, Bedragere, Svindlere osv., hos de sensitive undertiden Voldsforbrydere, hos de ambitiøse særlig Svindlerier, hos de eksplosible og de kolde og gemytsløse Voldsforbrydelser, hos de viljeslappe og astheniske forhuttede Vagabonder, Betlere og Smaatyve.

Endvidere er Farligheden for Retssikkerheden yderst

forskellig, størst for de eksplosibles og Hyperthymikernes Vedkommende, mindst for de viljeslappes og Asthenikernes Grupper.

Omvendt vil man paa Forhaand kunne vente, at Prognosen m. H. t. Recidiv er daarligst for de negativt prægede Psykopater, medens den rummer bedre Muligheder for de positive Deviationer.

Endelig kan det siges, at de egentlige kriminelle Tilbøjeligheder er mest direkte tilknyttede og fastest forankrede i de psykopatiske Egenskaber hos Sexualpsykopaterne, altsaa de, der er opført paa Tabel II. —

Naar vi nu efter denne korte indledende Oversigt vender os til Spørgsmaalet om Behandlingen, skal jeg først sigé nogle Ord om denne i Almindelighed, og herved kommer jeg i Spidsen for mine Betragtninger over Retningslinierne til at omtale et Forhold, der egentlig hørte hjemme i den sidste Ende, nemlig de Principper, der lægges til Grund ved en Indstilling til Domstolene om Proveudskrivning. Paa Forhaand maa man være tilbøjelig til en udtalt Pessimisme, naar man ser hen til det principielle. Spørgsmaalet om gennem en Behandling at helbrede en psykopatisk Defekt. Det ligger i Sagens Natur, at naar denne er arvebestemt, medfødt og varig, forsaavidt den vedrører Spørgsmaalet om selve Personlighedens Struktur, saa er det egentlig en Selvmodsigelse at tale om en Behandling, og det, der da bliver tilbage, bliver at tilvejebringe en passende og betryggende Detention af varig Karakter under humane Former, og saaledes at en saadan Detention foretages efter Regler, der tager Hensyn til Psykopaternes Særart, saaledes at der i disciplinær Henseende opnaas Ro og Orden i Anstalten, uden at man derved kommer til yderligere at accentuere de karakterologiske Skævheder hos de paagældende og saa vidt muligt undgaar sværere patologiske Reaktionen. Hvor saadanne alligevel er uundgaelige, maa Anstalten frembyde Muligheder for en Behandling efter rent lægelige Linier.

Da Hensynet til Samfundets Retssikkerhed maa sættes øverst, saaledes som det ogsaa er sket i Formaaalsparagraffen i den kongelige Anordning for Forvaringsanstalten, er en saadan Fremgangsmaade ogsaa rent lægeligt set derfor et af Behandlingens Hovedformaal.

Naar dette principielle, lidet opmuntrende Synspunkt er fastslaaet, viser det sig imidlertid i Praksis, at Prognosen for de Lovovertrædere, der udskilles som Psykopater i Henhold til Straffelovens § 17, alligevel ikke er helt saa slet i alle Tilfældene, som det vilde ligge nær at formode.

For det første kan der trods al Omhu fra den Retslæges Side, der har foretaget den Mentalobservation, hvis Resultat har været vejledende for en Domstol, fremkomme Fejlvurderinger. Det kan dels skyldes selve vort retspsykiatriske System, der efter min Mening frembyder adskillige Mangler, som jeg ikke her skal gaa nærmere ind paa. Men selv om dette nu var langt mere tilfredsstillende ordnet, end Tilfældet er, saa vil saadanne Fejlvurderinger paa Psykiatriens nuværende Standpunkt dog næppe helt kunne undgaas. Selve Mentalobservationen finder Sted under mere eller mindre kunstige eller abnorme Forhold, under Presset af Delinkventens endnu uafgjorte, usikre Skæbne, ofte under Arrestophold, i bedste Fald paa et Sindssygehospital, og Resultatet opnaas, som tidligere nævnt, paa Grundlag af et mere eller mindre individuelt præget Skon.

Som Følge heraf hænder det ikke ganske sjældent, at forskellige psykopatilignende Tilstande, der ikke er ægte Psykopatier, dømmes i Henhold til Straffelovens § 17. Det gælder saaledes visse kroniske Former af den epidemiske Hjernebetændelse, der netop manifesterer sig ved lignende sjælelige Deviationer, specielt Karakterforandringer, der ganske ligner de psykopatiske. Det gælder de Karakterforandringer, der kan opstaa efter voldelige Beskadigelser af Kraniet og dets Indhold. Endvidere vil der let paa et saadant saa at sige Raamateriale forekomme lettere Psykoser, f. Eks. lette manio-depressive Tilstande, abortive Schizo-

phrenier og lignende og endelig først og fremmest en Række Neuroser, hvis ydre Symptomer i en overordentlig Grad kan ligne Psykopatiernes, men hos hvilke de til Grund liggende sjælelige Mekanismer er helt andre og har en helt anden Causalitet, og hos hvilke Milieuet i Modsætning til hos Psykopatierne spiller en afgørende Rolle.

Ofte er forøvrigt Psykopatierne ikke rene, men i Samspil med de ofte defekte sociale Forhold, hvorunder de er opvoksede, overspindes de psykopatiske Grundegenskaber med neurologiske Sjælsmekanismer, der forværrer Tilstanden og maaske netop bliver det Moment, der bringer dem ind i Kriminaliteten.

I saadanne Tilfælde er en Behandling principielt mulig med Udsigt til radikalt og holdbart Resultat. Og det er derfor ogsaa inden for Særanstaltens Rammer muligt i nogen Grad at tilrettelægge en Behandling efter virkelig terapeutiske Linier.

Dertil kommer saa endelig, at visse af de egentlige Psykopatier alligevel trods deres konstitutionelle Betingethed ikke er saa helt haabløse, som man teoretisk maaske kunde være tilbøjelig til at antage.

Psykopatiske Egenskaber behøver ikke at være stationære eller progrediente Livet igennem, men kan inden for forskellige Livsafsnit hos samme Person være underkastet betydelige Intensitetssvingninger.

Det er saaledes et almindeligt Fænomen, at et psykopatisk Anlæg bliver særlig manifest i Perioder, hvor hele Organismen er underkastet stærke fysiologiske Forandringer som i Puberteten, for Kvindernes Vedkommende tillige Klimakteriet. For Pubertetens Vedkommende er dette her af særlig Betydning, forsaavidt som den disharmoniske og ofte løst opbyggede Personlighed hos Psykopaterne ofte bliver sent færdigudviklet, saaledes at der hos ungdommelige Psykopater, forudsat at de sikres mod Milieuskader, som det kan ske under en hensigtsmæssig Anstaltsbehandling, er Mulighed for Spontanbedring gennem en Senmodning.

Men ogsaa for ældre Psykopatgrupper (jeg tænker her særlig paa mandlige, med hvilke jeg særlig har haft at gøre) kan noget lignende gøre sig gældende.

Rent bortset fra, at selve Seniet kan virke afblegende og pacificerende paa en kriminel Psykopat, er det min Erfaring, at der hos et ikke ganske ringe Antal Psykopater i den modne Mandalder, nærmere bestemt i Fyrrerne, foregaar en spontan Afrunding af Personligheden, saaledes at de bliver bedre socialt tilpasningsdygtige, og deres kriminelle Energi aftager. Her kan en Anstaltsbehandling ogsaa være af Betydning, forsaavidt kriminogene Impulser holdes borte, og deres Sans for et Liv under ordnede Forhold kan faa Lejlighed til at vokse sig stærk, samtidig med at de tilvænes til regelmæssigt Arbejde.

Forsaavidt kan der ogsaa i saadanne Tilfælde blive Tale om en social Spontanhelbredelse.

Om en saadan virkelig er indtraadt, kan i en Del Tilfælde være vanskeligt at afgøre, og en Indstilling — jeg lader her Psykopatfængslet ude af Betragtning, fordi der her er Tale om en fastlagt, tidsbestemt Straf — til Løsladelse fra Psykopatforvaringsanstalten maa derfor altid ske paa Grundlag af et forsigtigt afvejende Skøn. I visse Tilfælde, særlig hvor det gælder de asthenisk betonedede Psykopatgrupper, vanskeliggøres Skønnet i extrem Grad derigennem, at deres psykopatiske Egenskaber overhovedet kun manifesterer sig tydeligt, naar de er paa fri Fod, medens de i Anstalten er fredelige, omgængelige og stilfærdige lige fra den første Dag efter Indsættelsen. De er derfor meget svære at bedømme, men trods den Usikkerhed, man derfor maa føle i saadanne Tilfælde, vil vel de fleste finde, at man, forudsat at deres kriminelle Handlinger ikke har været af farlig Karakter, bør give dem en Chance. Selv om en Række tidligere Straffe maaske har været uden tydelig Virkning paa dem, er der i saadanne Tilfælde den Mulighed, at denne Forholdsregel med en Internering paa ubestemt Tid kan have opbygget mere

stabile Hæmninger hos dem, eller at de falder ind under den Kategori, hvor der i en moden Alder indtræder en Spontanpacificering. Naar man i Tilfælde som disse savner kliniske Holdepunkter for at konstatere en virkelig Bedring, har vi i Psykopatforvaringsanstalten fulgt den Praksis, dels fordi man under alle Omstændigheder maa tilstræbe at opnaa en passende Sikkerhedsmargin, dels ved at sidestille dem med en tilsvarende anden Interneringsform paa ubestemt Tid (Sikkerhedsforvaring), at indstille dem til Prøveudskrivning, naar deres Interneringstid har strakt sig omkring ved 4 Aar. Selvfølgelig fraviges denne Praksis en Del. Hvis der f. Eks. foreligger særlig gunstige sociale Muligheder for dem, kan man afkorte dette Tidsrum noget og omvendt.

Selvfølgelig er det ellers en betænkelig Praksis, hvor det drejer sig om saa store Variationer, som findes inden for Psykopaternes Gruppe, og hvor Behandlingen, ogsaa med Henblik paa Udskrivning, principielt skal være individualiserende, at foreskrive et fast Tidsrum for Opholdets Varighed, og det er da heller ikke Hensigten i Almindelighed.

Men een Ting er det værd at understrege kraftigt, nemlig, at Opholdet i Forvaringsanstalten som Regel vil blive af relativ lang Varighed, hvilken Omstændighed formentlig har Betydning for Domsmyndighederne, naar det skal afvejes, hvorvidt en Person, der som Følge af sin sidste Lovovertrædelse eventuelt vilde staa til en relativt kortvarig Frihedsstraf, bør interneres under denne Form.

Naar en forvaret skal udskrives fra Anstalten, er det en Regel, at der sørges for forsvarlig Anbringelse. Almindeligvis sendes en forvaret ikke ud, før der er skaffet ham passende Arbejde og Ophold. Desuden fastsættes der i Udskrivningskendelsen forskellige Vilkaar efter hver enkelts Behov.

Det siger sig selv, at det, særlig som Forholdene ligger for Tiden, kan være vanskeligt især at skaffe Arbejde, og

ofte maa derfor de forvarede for kortere eller længere Tidsrum anbringes paa Optagelseshjem og lignende.

I det hele volder selve Udskrivningsspørgsmaalet en Del Problemer. Det hænder saaledes ofte, at man kan være lidt ængstelig ved at sende forvarede direkte midt ud i Livet, selv om de forbliver under Anstaltens Tilsyn. Dette kan jo nemlig ikke, eftersom de forvarede anbringes spredt over hele Landet, være særlig effektivt, med mindre der maatte ofres meget store Summer herpaa. Jeg har derfor foreslaaet — og Ministeriet har det under Overvejelse — for saadanne problematiske Tilfælde at oprette en friere Udgangsafdeling i Tilslutning til Anstalten og uden for dennes Ringmur, hvor de forvarede kunde have en vis Bevægelsesfrihed og være undergivet et mildere Reglement. Herigennem kunde Overgangen komme til at foregaa ganske gradvis.

Endvidere har vi for nylig begyndt at etablere en Art Udskrivning i Lighed med Sindssygehospitalernes Familiepleje, saaledes at en prøveudskrevet forvaret paa denne Maade er underkastet et meget hyppigt og nøje Tilsyn, baade af Anstaltens Forsorgssekretær og dens Læger. Det kræver et meget nøje Samarbejde med den omboende Befolkning, der med Rette vil være meget forsigtigt indstillet; og om dette Eksperiment vil lykkes, kan endnu ikke siges.

Selve Prøvetiden kan være noget forskellig. Som Regel vil den variere mellem 2 og 5 Aar, alt efter Tilfældenes Art.

Jeg skal nu gaa over til at omtale den mere specielle Behandling, Særbehandlingen i Anstalten.

Denne kan i Hovedsagen siges at maatte fastlægges efter tre Hovedlinier.

Det er før nævnt, at i en Del Tilfælde vil den detentionelle Opgave være væsentligst Formaal, og det gælder da her om at gennemføre denne Forvaring over meget lange Tidsrum saaledes, at der i mindst muligt Omfang fremkaldes psykiske Forstyrrelser, hvilket ingenlunde er let hos disse mere eller mindre labile Personer.

Men lykkeligvis bliver der et betydeligt Antal Tilfælde, hvor der kan være Tale om en egentlig Behandling, der tager Sigte paa at bringe disse Individuer i Stand til at udfylde en Plads i Samfundet. Og her kan man udmærket sidestille Behandlingen med en Terapi, hvad den i Virkeligheden er. Hvis en saadan Terapi kunde gennemføres rationelt og radikalt, vilde det ideelle være, om man kunde omdanne disse Individuer til Normalindivider, harmonisere de indre Dissonanser, rette Skævhederne, kompensere Defekterne. Dette Ideal kan selvsagt ikke naas, og det, man i Praksis maa stille imod, er derfor en heuristisk Behandling, gaaende ud paa en Afkriminalisering.

Ud fra dette Formaal tilrettelegger man da dels

1. en Individualterapi med Henblik paa den enkeltes Behov og
2. en Kollektivterapi, der gaar ud paa at organisere selve Milieuet saaledes, at det i sig selv virker heldigst muligt. Nogen skarp Grænse er der dog ikke.

Den individuelle Terapi bestaar, som Forholdene er, og med Henblik paa den begrænsede Assistance, der er til Raadighed, væsentlig i en rent pædagogisk Fremgangsmaade.

I visse Tilfælde, og særlig saadanne, hvor Billedet er stærkt isprængt neurotiske Elementer, kan der dog efter Omstændighederne blive Tale om en grundig Klarlæggelse af Enkelthederne vedrørende neurotiske Mekanismer og en ret dybtgaaende Saneering af den Forvaredes Bevidsthedsliv. Det vil desværre fore for vidt at illustrere dette ved Exempler, men jeg skal dog lige i denne Forbindelse nævne 2 Brandstiftere af meget stor Farlighed, hos hvilke deres Tilbøjelighed maatte anses for udpræget driftsbestemt, foraarsaget af neurotiske Mekanismer som Følge af psykoseksuelle Forhold, der unddrog sig direkte Jagttagelser, fordi de laa begravede under en Overbygning af Forskydning, Fortrængning, Glemsel osv. Man maa jo nemlig ingenlunde forestille sig en saadan, dybest set sexuel bestemt Pyromani som en Art Masturbationsobjekt paa Linie med de kendte Sexualperversioner. Var det Tilfældet, vilde Pyromani o. lign. være langt mindre farlige Foreteelser, end de virkelig er. Hos saadanne Neurotikere bestaar

det farlige netop i, at det sexuelle halvvejs er sublimeret over i Psykismer, hvis sexuelle Natur ikke erkendes af den paagældende selv, og hvor en ejendommelig befriende exstatisk Oplevelse træder i Stedet for en normalt udløsende Orgasme.

I begge de to Tilfælde er det ved taalmodigt Arbejde lykkedes at klarlægge Hovedtrækkene i en saadan sygelig Sjælsudvikling og skabe Mulighed for en dybtgaaende Sanering. Den ene af de to forvarede blev prøvedskrevet $2\frac{1}{4}$ d. A. efter 4 Aars Anstaltsophold, den anden har kun hensiddet i godt et Aars Tid, men vil antagelig til sin Tid kunne udskrives som helbredt, naar en betryggende Sikkerhedsmargin er opnaaet.

Tilsvarende Resultater skulde være opnaelige ved anden driftsbestemt Kriminalitet bortset fra egentlige Sexualdelikter, f. Eks. over for Kleptomane.

Den alfare Vej er imidlertid mere almindeligt pædagogisk præget. Ved denne er det intimest mulige Kendskab til hver enkelt forvarets Ejendommeligheder og deres sjælelige Betingethed nødvendig, og den skaffer man sig ved hyppig Stuegang i Anstalten, hvor man iagttager hver enkeltts Færden i Milieuet. Ved almindelig Fremstilling som i Fængslerne vilde man særlig faa Kendskab til Kværlanter og andre urolige Hoveder, derimod langt mindre til de mere stilfærdige og tamme Personer. Denne Stuegang suppleres med regelmæssige skriftlige Indberetninger fra Afdelingspersonalet.

Ud fra et saaledes erhvervet Kendskab anlægger man saa sin Behandling. Denne maa hos de hyperthyme Personer hovedsagelig være bremsende, hos de dysthyme opmuntrende og ansporende; hos de viljesvage lægger man an paa en progressiv Træning saa langt den enkeltes Bæreevne rækker osv. Det er selvsagt her ugorligt at udrede dette i Detailler, men hvad her er sagt, gælder de Hovedsynspunkter, der maa anlægges.

Man gaar endvidere frem saaledes, at man selvfølgelig præmierer en Fremgang (der ikke blot er god ydre Opførsel) med Begunstigelser og straffer dem, der forser sig mod Husordenen ved forskellige Sanktioner, Fratagelse af Begunstigelser, Isolation, Sengeleje osv. I det Tilfælde at

man tildeler Begunstigelser, søger man samtidig at lade et større Ansvar i Retning af Krav om at vise sund Sans og Beherskelse og andre positive Karakteregenskaber følge disse.

Jeg skal ikke her gaa nærmere i Enkeltheder med Hensyn til, hvad Anstalten raader over af Begunstigelser og Sanktionsmidler. Det fremgaar af den kongelige Anordning af 18. December 1940. Kun skal jeg tilføje, at det er en selvfølgelig Forudsætning, at hele dette System administreres med den mest minutøse Retfærdighedssans og samtidig med fornøden Elasticitet; de forvarede bør kunne stole paa ethvert givet Tilsagn fra Ledelsens Side, og man bør i det hele være saa aaben i sin Adfærd over for dem som muligt, saa at man derved appellerer til de forhaandenværende Muligheder hos dem for et Medarbejde.

Med Hensyn til den kollektive Terapi indrettes selve det ydre Anstaltsmilieu saa stærkt som muligt efter et progressivt System. Forvaringsanstalten raader for Tiden over 11 mindre Afdelinger, hver med 10—15 Pladser.

Jeg maa her forudskikke, at Anstalten i sin Helhed er indrettet efter Korridor-Cellesystemet. Det kan være nødvendigt at fastslaa dette, fordi dette repræsenterer det modsatte af det Princip, der i Hovedsagen er gældende i det moderne Sindssygehospital, hvor Behandlingen paa større, fælles Vagtstuer danner Grundlaget. For Psykopaternes Vedkommende er Celleprincippet i det store og hele det mest hensigtsmæssige, og det baade af Hensyn til den anstaltsmæssige Sikkerhed og af Hensyn til de forvarede selv. Naar de forvaredes Fællesskab er begrænset til Værksteder og Opholdsrum, der let kan overskues af Personalet, vil det nogenlunde kunne lade sig gøre at begrænse Uregelmæssigheder til et Minimum, hvad der vilde være vanskeligt paa Fællestuer. Og Samkvem i Cellerne mellem de forvarede er strengt forbudt. For de forvarede selv betyder det paa den anden Side et Plus, at de har hver deres egne delvis private Enemærker, hvor de kan være i Fred for de andre og give Cellen Præg af særlig Smag og specielle Interesser.

Cellerne er indbyrdes lige store og udstyrede med Anstaltens Inventar. Naar de forvarede har opholdt sig et Stykke Tid i Anstalten og iøvrigt har vist god Opførsel, faar de Tilladelse til at supplere dette paa forskellig Maade.

Man gaar nu frem paa den Maade, at man efter en kortere Observationstid lader de nyindsatte begynde paa en af de daarligste Afdelinger, der ellers i særlig Grad bærer Præg af Anstaltens vanskelige Elementer. Viser det sig, at de igennem en kortere Tid (1—3 Maaneder) taaler denne Belastning godt, og uden at der kommer Vanskeligheder med deres disciplinære Forhold, lader man dem Skridt for Skridt flytte videre til bedre og bedre Afdelinger. Eftersom de rykker op, lader man Avancementet foregaa mere og mere forsigtigt og gor Flytningsintervallerne længere. Herved opnaar man, at de daarligste, kriminelt farligste og vanskeligst disciplinerbare Individuer bliver hængende ved Begyndelses- eller Mellemstationerne og ikke naar videre end hertil, og kun de fredeligste og de, der er mest Opdrift i, naar frem til de bedste Afdelinger. Da disse nu til Gengæld er prægede af Anstaltens bedste Elementer, hersker der helt igennem større Ro og Orden her end paa de daarlige Afdelinger, og ikke alene i bogstavelig Forstand, men selve Atmosfæren er roligere; der er færre Intriger, mindre Tilbøjelighed til Ufred og Klikedannelse. Til Gengæld strammes saa ogsaa de Krav, man stiller til de forvarede paa disse Afdelinger. Medens man paa de mindre gode Afdelinger til en vis Grad kan se igennem Fingre med Smaauregelmæssigheder, der ikke støder an mod Milieuet, forsaavidt som saadanne ikke motiverer en Flytning fra Afdelingen, men anses med de forskellige andre Disciplinærforanstaltninger, der staar til Raadighed, vil enhver Forseelse, hvor det da ikke drejer sig om de reneste Bagateller, paa de bedste Afdelinger bevirke, at den, der saaledes har stødt an, fjernes fra det gode Milieu. Naar man ved saadanne Lejligheder flytter en forvaret fra de bedste Afdelinger, lader man ham som Regel, for at

give denne pædagogiske Forholdsregel Eftertryk, flytte helt tilbage til en af de daarligste Afdelinger og begynde forfra.

Dette rent progressive System bestaar af 6 Afdelinger, der altsaa har hver sit Særpræg. Men paa dette System maa man, for at gøre det saa smidigt som muligt og af Hensyn til den bedst mulige Individualisering, etablere Sidegrene. Forøvrigt ogsaa af Hensyn til Orden og Disciplin i Anstalten. Medens man i alt væsentligt i dette System foretager sin Milieuanbringelse udelukkende under Hensyn til den forvaredes psykopatiske Mentalitet, hans øjeblikkelige Tilstand, Adfærd og disciplinære Forhold, men i det store og hele derimod ikke rubricerer dem paa Afdelingerne efter deres forskellige Kriminalitet, saa har jeg bl. a. fra Begyndelsen af den Tid, hvor jeg ledede Anstalten, gjort en Undtagelse for Sædelighedsforbrydernes Vedkommende. Nu er jo langt fra alle Sædelighedsforbrydere aggressive eller paa anden Maade daarligere Elementer end andre psykopatiske Lovovertrædere. For visses Vedkommende endda tværtimod. Men for en Del Sædelighedsforbrydere, der er præget af en Hypersexualitet, som tilmed finder Afløb gennem abnorme Vaner, eller er forhærdede i deres perverse Tilbøjeligheder gennem mange Aars skrupelfri Praksis, gælder det, at de kan betyde en væsentlig Fare for den Behandling, man tilsigter i en Anstalt som denne. Det gælder først og fremmest over for ungdommelige psykopatiske Lovovertrædere, der ikke er sexuel abnorme. De bliver i sig selv let Genstand for gamle Sædelighedsforbrydernes Efterstræbelser, og over for dem kan det være særdeles skæbnesvangert, at de faar deres øvrige psykopatiske Egenskaber komplicerede med en Sexualpsykopati. Ogsaa med Henblik paa Ro og Orden spiller det en betydelig Rolle, at man kan isolere saadanne Elementer; omkring deres erotiske Tilbøjeligheder for unge medforvarede staar der et Køl vand af Jalousidramaer, Klikevæsen og i det hele taget en elektrisk ladet Atmosfære, om hvilken man næppe kan gøre sig noget rigtigt Begreb, naar man

ikke har oplevet det. Over for ældre medforvarede af andre Kriminal kategorier er Faren noget mindre.

Jeg har derfor paa to Afdelinger særlig anbragt Sædelighedsforbryderne, dog ikke saaledes, at Afdelingerne helt og udelukkende er belagt med saadanne. Der anbringes ogsaa andre noget ældre forvarede med anden Kriminalitet, men saadanne, hvor der i den Anledning ingen Skade sker. Omvendt anbringes der ogsaa efter lang og omhyggelig Observation Sædelighedsforbrydere paa andre Afdelinger, naar deres Forhold ikke er til Hinder derfor.

Der kan selvfølgelig ogsaa, f. Eks. blandt ældre Tyve, Brandstiftere, Voldsmænd etc., findes saadanne, der under mange og lange Fængselsophold har indarbejdet homoseksuelle Vaner; saadanne anbringes paa Afdeling sammen med Sædelighedsforbrydere.

Resultatet af denne Forholdsregel er da ogsaa i første Række, at der er blevet Ro om dette Spørgsmaal, fraset ganske enkelte Tilfælde, som det gennemgaaende er let at isolere.

Dernæst maa man af helt andre Grunde isolere forskellige Elementer, der paa anden Maade virker forstyrrende ind paa Realiseringen af den før skitserede Hovedbehandlingsplan, eller som er uegnede til dens Rammer.

Det gælder saaledes Halvinvalider, debile og senile Personer, hvis Tilstand er kronisk, og som ikke egner sig til Behandling i den egentlige Sygeafdeling. Som Følge af deres Tilstand kan de ikke følge med i det almindelige Arbejdstempo, og ogsaa paa anden Maade er man nødsaget til at anlægge en mere skaanende Behandling over for saadanne forvarede. Det siger sig selv, at man ikke kan gennemføre en saadan Behandling paa de almindelige Afdelinger uden at skade den Orden, der nødvendigvis maa herske. Desuden bliver saadanne Personer let Genstand for mere eller mindre haardhændet Behandling og Drillerier fra de andres Side. Paa denne Afdeling anbringer jeg ogsaa en Del af de kastrerede Sædelighedsforbrydere, hvilket

har været til stor Gavn for selve Kastrationspolitikken over for disse. Det er ejendommeligt at iagttage, hvorledes ganske futile Vanskeligheder kan afskrække Sædelighedsforbrydere fra at lade sig operere. Medens Fornuftens Grunde, der under Muligheden for at opnaa Friheden paa en relativt kort Tid over for Udsigten til en lang Internering, har forholdsvis ringe Gennemslagskraft hos disse primitive Sjæle, kan det spille den største Rolle i deres Kalkulation, at de ved at lade sig operere udsætter sig for medforvaredes Spot og Drillerier. Og hos mange har den Omstændighed, at man kunde stille dem i Udsigt, at de ved at blive flyttede paa en fredelig Afdeling kunde blive skaanet for disse Smaaubehageligheder, bestemt dem for det afgørende Skridt.

Endelig maa man have Rammer forhaanden, hvor man kan behandle egentlige Undtagelsestilstande, der nødvendigvis hyppigt maa opstaa hos disse ustabile Individuer, hvad enten saadanne særlig giver sig Udslag i disciplinære Adfærdsforstyrrelser eller dyberegaende Svingninger i deres psykiske Tilstand.

Til Imødegaaelse af grovere Adfærdsforstyrrelser, der gennem Eksempel eller paa anden Maade virker ødelæggende paa Ro og Disciplin paa en Afdeling, er det en uomgængelig Nødvendighed at have Lokalteter til Raadighed, i hvilke man for en passende Tid kan isolere saadanne forvarede fra Fællesskabet med de andre. Hvor det drejer sig om akute Voldsomhedshandlinger af eksplosionsagtig Karakter, er det hensigtsmæssigt for en kort Tid, der kan strække sig fra Timer til Dage — sjældent Uger — at anbringe dem i særlige Sikringsceller uden eller dog med mindst muligt Inventar og med solide Ruder, hvor de som Regel — eventuelt med medikamentel Hjælp — hurtigt falder til Ro.

I andre Tilfælde, hvor det drejer sig om en mere langvarig og samtidig mindre voldsom Obstruktionsfase, eller hvor man behøver et straffende Disciplinærmiddel over for grove Forseelser som Flugtforsøg og lignende, vælger man

at anbringe dem paa en særlig Isolationsafdeling med strengere Overvaagen og strengere Regime i det hele taget.

Paa denne Afdeling kan man lade de forvarede forblive gennem længere Tid — saa længe det behøves — idet man efterhaanden som de falder til Ro graderer de Begunstigelser, de kan opnaa, mere og mere i Retning af, hvad man tillader paa de almindelige Afdelinger.

Nytten af en saadan Forholdsregel er overordentlig stor.

Et enkelt uroligt Hovede kan ved sin Adfærd ganske underminere Moralen paa en hel Afdeling. Skiller man dem i Tide ud og tilmed anbringer dem paa en Afdeling, som der staar en vis Respekt om, undgaas noget saadant uden alt for stor Vanskelighed.

Endelig har Anstalten en Sygeafdeling, der selvfølgelig i første Række er beregnet til Behandling af de interkurrende legemlige Sygdomstilstande, der kan opstaa i Anstalten. Den har imidlertid ogsaa andre Formaal. Den tjener tillige som Observationsafdeling. Naar en forvaret bliver indsat i Anstalten, bliver han først en kortere eller længere Tid anbragt her, saaledes at man ved Hjælp af denne Afdelings til dette Formaal bedre trænede Betjentpersonale kan iagttage hans Ejendommeligheder og tilrettelægge sin Behandlingsplan herefter, og ogsaa hvor det gælder Tilstandsforandringer hos andre forvarede, hvis Art man kan nære Tvivl om.

Ogsaa som Disciplinærmiddel kan denne Afdeling være af Betydning i visse Tilfælde. Over for en Del Adfærdsforstyrrelser, særlig hos hysterisk prægede Psykopater, og hvadenten de bunder i reelle Tilstandssvingninger eller det drejer sig om mere overfladiske Adfærdsforstyrrelser, kan det være til overordentlig god Hjælp direkte for en kortere Tid at bibringe en saadan Person en udtalt Sygdomssuggestion, der gennemføres ved Sengeleje og andre Foranstaltninger, som jeg ikke her skal gaa nærmere ind paa, men som netop lader sig gennemføre paa en saadan Afdeling.

Inden for det System, hvis Hovedlinier jeg her har trukket op, mangler der dog et væsentlig Led, som jeg haaber, en Gang skal danne Slutstenen paa en afrundet Helhed. Jeg tænker her paa en egentlig Sindssygeafdeling. Blandt de forvarede — og tildels Fangerne — i denne Anstalt, hvis Sjæleliv ofte er karakteriseret ved en paafaldende og sygelig sjælelig Ustabilitet og Uligevægt, er det uundgaaeligt, at der hos en Del af dem i Perioder opstaar psykotiske Tilstande, der undertiden skyldes konstitutionelt betingede Svingninger, undertiden fremtræder som psykogene Reaktioner paa Irritamenters, der ikke vilde rokke andre, bedre afbalancerede Personers Ligevægt. Saadanne Tilfælde burde nødvendigvis kunne behandles paa forsvarlig Maade inden for selve Anstalten, men da det System, der tildels maa være grundlæggende for Psykopatanstalterne, er af en helt modsat Art, end hvor det gælder Sindssygebehandling, idet det som nævnt grunder sig paa Celleprincippet, slaar disse Rammer slet ikke til, hvor det gælder Undtagelsestilstande af denne Art. Jeg skal ikke her gaa nærmere i Detailler med at udrede, hvori disse Ulemper bestaar. Men det maa haabes, at denne Mangel en Gang, naar der kommer bedre Tider, maa blive afhjulpet. Og det kan heldigvis siges, at de Myndigheder, der har med Anstalten at gøre, har vist sig lydhøre over for de Klager, jeg har fremført over disse Mangler. —

Et andet vigtigt Led i den kollektive Behandling i Anstalten er, at selve Beskæftigelsen af de forvarede indrettes paa en forsvarlig Maade. Beskæftigelsen maa her ordnes efter noget andre Retningslinier, end hvor man har med sindssyge og aandssvage at gøre, og paa den anden Side kan og bør Tilrettelæggelsen heller ikke ske paa samme Maade som i de egentlige Straffeanstalter. Man maa gøre sig klart, at det drejer sig om udtalt abnorme Personligheder; Arbejdet er derfor ikke blot et Krav, man stiller til de forvarede; og om den Beskæftigelse, man anbringer dem ved, giver et reelt Overskud for Anstalten, er et Hensyn,

der først kan komme i anden Række. Forsaavidt der overhovedet skal tales om en Behandling, maa det være klart, at det her drejer sig om en Terapi, der kan være af væsentlig Betydning som et Led i Bestræbelserne for at korrigere Karakterdeviationerne hos de forvarede. Arbejds-mulighederne maa derfor tilrettelægges under Hensyntagen til de forvaredes Intelligensniveau og Karakterejendommeligheder, dels saa vidt gørligt modarbejdende eller rationelt udnyttende de uheldige Sider hos dem, dels ved en Opdyrkning af deres særlige Interesser og Anlæg. Skønt Antallet af forvarede foreløbig ikke er særlig stort — noget over 100 — fordrer Anlægget af Arbejdsbeskæftigelsen derfor en meget betydelig Mulighed for Variation.

Paa den anden Side er det ikke tilstrækkeligt ved denne Kategori af mentalt abnorme Personer, at man udspecialiserer Arbejdet gennem en saadan vidtgaaende Individualisering og nøjes med ligesom f. Eks. i Sindssygehospita-lerne at lade de forvarede arbejde nogle faa Timer om Dagen uden at interessere sig videre for Arbejdstempoet.

Det spiller her en ikke mindre Rolle at vænne de forvarede til Udholdenhed, Orden og Stadighed ved Arbejdet og at træne dem op til en solid Arbejdspræstation, da det jo er en Betingelse for at de skal kunne klare sig ude i Livet, at de er i Stand til at kunne klare Konkurrencen med almindelige Mennesker i saa Henseende.

Man søger derfor saa vidt muligt for at opmuntre de forvaredes Arbejdsiver ved et fornuftigt Ducørsystem, ved hvilket man yder en højere Sats for kvalificeret Arbejde, samt ved et veludarbejdet Akkordsystem.

At faa tilvejebragt et tilfredsstillende System inden for Beskæftigelsesterapien er ingen let Sag. Der kræves til Arbejdets Ledelse en meget kyndig og alsidig Mand, der kan instruere inden for alle Brancherne og bedømme Arbejdspræstationens Kvalitet. Han skal være i Stand til at skaffe sig Forbindelser alle Vegne uden for Murene for at kunne fremskaffe de rigtige Raamaterialer eller Halv-

fabrikata, og der stilles store Krav til hans regnskabsmæssige og forretningsmæssige Dyglighed. Det Arbejde, der fremskaffes, maa ikke paaføre Erhvervsarbejderne i det frie Liv nogen Konkurrence, mindst af alt da i vanskelige Tider som disse.

Og endelig maa Arbejdet helst kunne betale sig, men om det giver reelt Overskud for Anstalten, maa dog som nævnt komme i anden Række.

Spørgsmaalet har da heller ikke endnu fundet nogen ideel Løsning — dertil er der endnu en lang Vej — men der har dog glædeligvis kunnet konstateres en jævn Bevægelse der hen imod.

Da jeg i sin Tid tiltraadte Gerningen ved Anstalten — i 1937 — var man endnu ikke naaet ret vidt i Retning af at realisere en saadan Beskæftigelsesplan; dengang bestod næsten al Beskæftigelsen i Forfærdigelse af Tøjfjederklemmer — et enestaaende dræbende monotont Arbejde, der kun frembød den tvivlsomme Fordel, at en rutineret Person kunde skaffe sig en ganske pæn Dagdusør derved.

Nu er dette Arbejde blevet placeret i laveste Klasse, og kun et ringe Antal forvarede beskæftiges ved det. Det anvendes nu næsten kun til meget lavtstaaende og sløve Individider, der ikke kan oplæres til noget ordentligt, samt til forvarede, der befinder sig paa Disciplinærstraf — og det betragtes gennemgaaende af de forvarede som en reel Straf.

Derimod har man nu en Række ganske gode Beskæftigelsesmuligheder, blandt hvilke jeg kan nævne Snedkeri, Fremstilling af Trælegetøj, forskellige Arter Papirarbejde, derunder Fremstilling af Tryksager, Skræderi, Skomagerarbejde, Fremstilling af Sivsko, Malerarbejde samt forskelligt andet. Et ringe Antal intelligente forvarede beskæftiges paa fortræffelig Maade med stærkt krævende Specialarbejde, f. Eks. Ekstraktarbejde for Det sjællandske Landsarkiv og Fremstilling af Lærebøger og lignende for Blindeinstituttet.

Anordningen aabner en Mulighed for de forvarede for Beskæftigelse ved selvforskaffet Arbejde udefra. Denne

Mulighed, der i og for sig paa en udmærket Maade appellerer til de forvaredes Initiativ og Selvstændighed, har dog hidtil ikke i Praksis spillet nogen stor Rolle, men vi har dog et Eksempel paa, at en særlig flink forvaret, der inden sin Indsættelse havde en lille Fabrikationsvirksomhed, har holdt denne i Gang gennem den lange Aarrække, gennem hvilken hans Internering varede.

Blandt de Beskæftigelsesmuligheder, Anstalten raader over, fortjener til Slut en enkelt særlig at fremhæves, nemlig Friluftsbeskæftigelsen med Gartneri og Landbrug. Dette Arbejde i den friske Luft, der som Regel medfører kraftig Anspændelse af de legemlige Kræfter, er for det første særdeles gavnligt for Sundheden hos de forvarede, der ogsaa i legemlig Henseende gennemgaaende er et sløjere Menneskemateriale end Normalindivider, og det er dernæst direkte praktisk nyttigt, eftersom det gennemgaaende er lettest ved en Udskrivning at skaffe en forvaret Beskæftigelse ved saadant Arbejde, saa at en Træning heri er af stor Betydning. Anstalten raader over et stort opdyrket Areal uden for Ringmuren, og ogsaa inden for denne findes et stort Omraade, der kræver saadant Arbejde. Ved dette Arbejde med Jorden beskæftiges der Aaret rundt omkring 30 Mand. Der arbejdes i 4 Hold, som hvert for sig ledes af en Betjent.

Arbejdstiden strækker sig over 9 Timer, exclusive en Middagspause.

I Fritiden gives der de forvarede Adgang til Selvbeskæftigelse med Sløjd og Husflid under Ledelse af en Husflidslærer. Der er stor Interesse herfor blandt de forvarede, og mange af dem er meget fingernemme.

Desuden findes der regelmæssig Gymnastikundervisning, der om Sommeren foregaar i fri Luft, og ogsaa her er Deltagelsen god. Det er Hensigten tillige at skaffe Mulighed for forskellig Sport, men dette har endnu ikke kunnet lade sig realisere.

Paa Afdelingerne findes der Højtaleranlæg, der aabner

Mulighed for Radiolytning; der er Mulighed for Bogudlaan, og de forvarede har Lov til paa Opholdsstuerne at spille Kort og dyrke Brætspil.

Forvarede, der har opholdt sig mindst 1 Aar i Anstalten, kan inden for Ringmuren faa overladt et lille Stykke Jord paa Størrelse med et middelstort Gravsted, som de kan dyrke som Have. Muligheden herfor udnyttes i meget vid Udstrækning, og de smaa Kolonihaver, i hvilke der dyrkes Grøntsager og Blomster, liver med de forskelligartede Udtryk, de giver for de forvaredes Smag og Interesse, op i Landskabet. —

Den kgl. Anordning aabner de forvarede Mulighed for Udgang fra Anstalten. Betingelsen for at opnaa Tilladelse hertil er 12 Maaneders tilfredsstillende Forhold, samt at intet særligt taler derimod. Ved det sidste forstaas især Farlighed, Uligevægt, Upaalidelighed og Mistanke om Misbrug, særlig til Flugtøjemed. Udgangstilladelse meddeles efter særlig Indstilling til Justitsministeriet, og Spørgsmaalet behandles herunder af Retslægeraadet. Tilladelse kan opnaas for en enkelt Udgang eller for regelmæssig Udgang hver anden eller hver Maaned — yderst sjældent hyppigere.

Udgangen skal ske under betryggende Ledsagelse, og oprindelig aabnedes der Mulighed for, at denne kunde ske gennem private — nære Slægtninge, Tilsynsværger og lignende. Undertiden fandt den Sted under kvindelig Ledsagelse, hvilket som oftest var direkte uforsvarligt.

Den private Udgangsledsagelse indskrænkedes efterhaanden i højere og højere Grad, og den nye kgl. Anordning forudsætter udelukkende Ledsagelse af en af Anstalten ansat fast Udgangsledsager, en paalidelig Mand med de fornødne — ikke helt ringe — personlige Kvalifikationer.

De forvarede benytter selvfølgelig særlig Tilladelsen til Udflugter til København og Omegn, til Besøg paa Musæer, i Biografer og andre Smaaforlystelser eller til Besøg hos deres Paarørende.

Betydningen og Forsvarligheden af denne Institution har

været stærkt omdisputeret, for det sidstes Vedkommende fordi den har givet Anledning til et Antal Echappader, hvis Resultat dog som Regel kun har været en Frihed af meget kort Varighed.

For mit eget Vedkommende er jeg gaaet meget stærkt ind for Bevarelsen heraf, og jeg mener, den kan være til megen Nytte, ikke alene som en berettiget human Foranstaltning, der kan have Betydning for selve Behandlingen, men ogsaa fordi den giver Mulighed for en Observation af væsentlige Egenskaber hos de forvarede, som man har ringere Mulighed for at iagttage under det daglige Liv i selve Anstalten.

Hvad Farerne ved Udgangen angaar, mener jeg ikke, at de ved en paapasselig og fornuftig Administration er store. Man vil altid være yderst tilbageholdende og forsigtig med sin Anbefaling, ved denne tage et meget vidtgaaende Hensyn til den kriminelle Farlighed hos den paagældende og til den almindelige Retsbevidsthed, uanset ellers godt disciplinært Forhold, saaledes at en Del forvarede overhovedet aldrig opnaar Udgangstilladelse, andre kun opnaar den efter kortere eller længere Aaremaal, medens kun et forholdsvis ringe Antal opnaar Udgang efter de i Anordningen nævnte 12 Maaneder.

I Øjeblikket findes der i Anstalten 46 forvarede, der har opnaaet Udgangstilladelse, altsaa noget under Halvdelen.

Naar man tager det store Antal aarlige Udgange i Betragtning, maa det da ogsaa siges, at Undvigelserne har været sjældne. Alt i alt har 4.6 $\frac{0}{100}$ af Udgangene resultatet i Echappader. Gennem indeværende Aar er Undvigelse kun forefaldet paa 1 af 195 Udgange. Endvidere har det i alle Tilfældene drejet sig om relativt ufarlige Personer.

Undvigelsesfaren forekommer mig rigeligt at opvejes af Fordelene ved Udgangen. Den er en saa eftertragtet Begunstigelse, at den er et fortræffeligt Disciplinærmiddel til at faa de forvarede til at udvise Selvbeherskelse og godt Forhold i Anstalten. Den giver dem et Maal at stræbe efter,

noget at se hen til, der ligger nærmere end Opnaelsen af den fjerne Udskrivning til Friheden, og naar Udgangstil-ladelsen er opnaet, stimulerer den Interessen for Livet uden for Murene, som de forvarede, for hvem der i det hele er Udsigter, nødigt helt skulde tabe Kontakten med, og faar dem mere varigt til at anspænde sig. Endvidere har de, der har opnaet Udgang, Truslen om at miste denne ved daarlig Adfærd hængende over Hovedet, og Misbrug, specielt til Flugtforsøg, straffer man forholdsvis strengt ved langvarig Anbringelse paa den frygtede Isolationsafdeling (som Regel $\frac{1}{2}$ Aars Ophold i denne), og endvidere ved de forvarede, at Udsigten til paany at opnaa Udgang forspil-des for lange Tider, og at Udskrivningsmulighederne ryk-ker langt ud i en uvis Fremtid.

Endelig har en vaagen Udgangsledsager Lejlighed til at gøre nyttige iagttagelser hos den forvarede, der er betroet hans Varetægt under Udgang. Hans Smag — f. Eks. med Hensyn til Valg af Forlystelser, Filmsforestillinger etc. — kan have en vis Interesse. Men ogsaa mere betydningsfulde Forhold kan man herigennem skaffe sig Oplysninger om.

Det kan f. Eks. omend sjældent hænde, at man efter en længere Aarrække kan beslutte sig til at anbefale en Sæde-lighedsforbryder, der ikke har villet lade sig kastrere, til Udgang, naar hans Forhold har været ubetinget eksempla-risk gennem meget lange Tidsrum. I Anstalten har man intet kunnet iagttage vedrørende abnorme seksuelle Rørelser, og selv forsikrer saadanne forvarede jo altid, at de forlængst er udbrændte i saa Henseende. Under en Udgang under betryggende Ledsagelse af en vaagent iagttagende Udgangs-ledsager vil de langt lettere faa Anledning til at røbe en muligt tilstedeværende sexuel Aktivitet, og det er hændt flere Gange, at man gennem Udgangsledsagerens Referater har faaet sikre Beviser i Hænde paa noget saadant, saa-ledes at man ikke har følt sig fristet til at give efter for en saadan forvarets letforstaaelige Frihedstrang, naar han maaske har været interneret gennem 8—10 Aar, vist eksem-

plarisk Disciplinærforhold, stabil Arbejdsflid og ikke i selve Anstalten røbet Tegn paa sexuel Aktivitet, og anbefale en saadan til Prøveudskrivning uden forudgaaende Operation.

Et særligt Kapitel i Anstaltsbehandlingen udgør den operative Behandling gennem Kastration af Sædelighedsforbrydere. Denne er en af de mest opmuntrende Sider i Behandlingen. Om dens Resultater henviser jeg til Professor *Sands* udførlige Redegørelse i Oktoberhæftet 1939 af Nordisk Tidsskrift for Straffet. Der er siden Anstaltens Oprettelse i 1935 foretaget Operation paa ialt 64 Sædelighedsforbrydere, og paa dette store Materiale har der kun været 3 Tilbagefald. Gennemgaaende har de senere udskrevne kastrerede klaret sig pænt i social Henseende, nogle endda overordentlig pænt. Og det er en Opmuntring i dette Arbejde, der ofte kan synes noget trostesløst, at se saadanne Mennesker, der ellers er haabløse Recidivister, vende tilbage til Livet efter 1 Aars Forløb og mindre og blive til skikkelige Samfundsborgere.

Med Hensyn til Kastrationerne har jeg drevet den Politik hurtigt efter Indsættelsen at forelægge de forvarede Sædelighedsforbrydere Spørgsmaalet og gennemdrøfte det med dem og derefter overlade dem til egne Overvejelser. Jeg anser det for forkert at lægge noget direkte Pres paa dem eller i Tide og Utide at bearbejde dem. Der er ingen Tvivl om, at man kommer længst ved at lade de paagældende faa Indtrykket af, at det hele sker fuldstændig frivilligt, og jeg har herigennem haft den Tilfredsstillelse at se Hyppigheden af Kastrationerne befinde sig i jævn Stigning.

Kastrationsloven aabner som bekendt Muligheden for Tvangskastration, og hos et lille Antal forvarede er der ved deres Dom taget Forbehold i saa Henseende. Denne Mulighed er dog aldrig blevet benyttet i Praksis.

Der kunde siges en hel Del mere om dette Punkt, men jeg skal afstaa herfra af Hensyn til Tiden og som sagt nøjes med at henvise til Professor *Sands* Afhandling.

De vil, gennem hvad jeg i det foregaaende har udviklet for Dem, have bemærket, at jeg i det væsentlige har taget Sigte paa Behandlingen i Psykopatforvaringsanstalten. Hvad der er sagt herom, gælder i Hovedtrækkene ogsaa for Psykopatfængslets Vedkommende.

Der kan dog være Grund til at opholde sig lidt ved Forholdene i denne Afdeling inden for Anstalterne. Og lad mig sige det straks, — medens jeg ikke er i Tvivl om, at Forvaringsanstalten har staaet sin Prøve gennem det korte Aaremaal, hvori den har fungeret, dokumenteret sin Berettigelse inden for Strafferetsplejen og sikkert kan forventes at gaa en frugtbar Udvikling i Møde, saa kan det samme efter min Mening ikke siges for Psykopatfængslets Vedkommende. Jeg anser det for meget tvivlsomt, om denne Ramme inden for Strafferetsplejen bør opretholdes.

Allerede rent teoretisk forekommer denne Sammenblanding af tidsbestemt Straf og psykiatrisk Lægebehandling mig at være uheldig. Skal der være Tale om en rationel Behandling af en psykisk Abnormtilstand, og man samtidig fastsætter en Tidsgrænse for en saadan Behandling, er man inde paa en ganske selvmodsigende Tankegang, og særlig grelt bliver Forholdet da, naar denne Strafform anvendes, hvor det drejer sig om kortvarige Straffe. Vi har i Psykopatfængslet haft Fanger med ned til 6 Maaneders Fængselsstraf, hvoraf tilmed Halvdelen eller mere har været afsonet i Varetægtsfængsel. I saadanne Tilfælde bliver Psykopatfængsel helt parodisk.

Og omvendt kan en Strafafsoning, der skal ledes efter psykiatriske Principper, særlig da, naar de behandlingsmæssige Rammer er aabenlyst utilstrækkelige, i væsentlig Grad miste sin penale Karakter og omdannes til en Art bekvemt Privilegium.

Jeg mener da ogsaa hos Domstolene at have kunnet spore en vis Tilbageholdenhed med Anvendelsen af denne Strafform, saaledes at Tendensen gaar i Retning af hellere at anvende de normale Strafferammer eller at gøre Skridtet

helt ud og idømme Psykopatforvaring. Det gælder ganske særligt over for Sædelighedsforbryderne, og da deres Abnormiteter oftest er ganske evident biologisk betingede, forekommer dette mig ogsaa berettiget.

Psykopatfængslet har da ogsaa udviklet sig til noget ganske andet — og ringere — end det, man i Kommissionsbetænkningen af 1930 synes at have regnet med.

Kommissionen synes at have forestillet sig Forholdet mellem de to Anstalter saaledes, at Psykopatfængslet vilde blive langt den største af de to Afdelinger; men Udviklingen er reelt gaaet i stik modsat Retning, saaledes at Antallet af forvarede er vokset jævnt, medens Antallet af Fanger — ganske vist under en Del Svingninger — er staaet stille eller snarere er dalet. Det numeriske Forhold mellem Fanger og forvarede er for Tiden ca. 1 : 12 og har været endnu grellere indtil for nylig, saaledes at man endog regnede med, at Fangerne helt »uddøde« i Løbet af en kort Tid. Antallet af Psykopatfanger er saaledes for Tiden kun 10.

Det siger sig selv, at Behandlingen i en saa lille Fængselsanstalt kun kan blive af ringe Kvalitet. Man maa faktisk renoncere paa alt, hvad der kan tjene en individualiserende og opdragende Behandlings Formaal, saaledes som det dog er under god Udvikling i Forvaringsanstalten.

Man kan ikke opretholde ret mange Afdelinger til det ringe Antal Fanger, undertiden endda kun et enkelt Bygningsafsnit. Man kan ikke foretage en Adskillelse efter Sindstilstand og Kriminalitet, og Fanger, der af en eller anden Grund helst skulde undrages daarlig Paavirkning af Kammeraterne, maa man lade forblive i det almindelige Fællesskab.

Endnu værre er det, at man ikke, hvor man kun har 10—12 Fanger, kan variere Arbejdsmulighederne efter de enkeltes Anlæg og Interesser, hvad der som før paapeget er af afgørende Betydning. Det vilde kunne lade sig gøre, hvis Anstalten, som man havde regnet med, var blevet en stor Anstalt, men som Forholdet nu er, vil Psykopatfan-

gerne i denne Henseende være langt bedre farne, hvis de var anbragt i almindeligt Statsfængsel med et saadants langt mere varierede Arbejdsmuligheder. Ikke en Gang Fri-luftsarbejde er der nogen praktisk Mulighed for her. Man er henvist alene til Arbejde, der kræver ringe Værktøjsudstyr og ringe Specialledelse, saasom Forfærdigelse af Tøjklemmer, lidt Papirarbejde o. lign. Hvor man maaske havde Brug for at sætte een Fange til haardt legemligt Arbejde, en anden til Beskæftigelse, der krævede Anspændelse af Aandsevnerne, er man totalt handicappet.

Kastrationspolitiken over for Sædelighedsforbrydere har ogsaa i Psykopatfængslet daarligere Kaar end i Forvaringsanstalten. Medens i den sidstnævnte Hensynet til gennem en Operation at genvinde Friheden ret hurtigt og samtidig opnaa en betydelig Garanti mod Tilbagefald over for Udsigten til en Internering af uoverskuelig Varighed vejer tungt til for en Delinkvent, saa ved jo Psykopatfangeren udmærket vel, at Straffen er forbi efter en bestemt Tid, hvad enten han lader sig operere eller ej. Og de fleste Sexualforbrydere blandt disse Fanger stiller sig da ogsaa afvisende over for Tanken om en Operation.

Resultatet som Helhed kan derfor let blive det, at man ved at lade Behandlingen foregaa delvis efter psykiatrisk-lægelige Principper og under saa mangelfulde Rammer blot kommer til at yde disse Fanger, der indsættes paa Straf, en Begunstigelse og visse Bekvemmeligheder fremfor andre, normale Fanger.

Det kan selvfølgelig have sin Betydning, at der tages individuelle Hensyn til en stærkt psykopatisk belastet Fange, ogsaa med Hensyn til hans disciplinære Forhold. Men det mere positive Element i Behandlingen, i hvert Fald af mange af disse Fanger, bliver alt for mangelfuldt.

Det er muligt, at jeg ser lidt ensidigt paa det, men i saa Fald er det ikke til Fordel for mit lægelige Standpunkt.

Efter min Formening er denne Strafferamme fuldstændig overflødig.

Jeg vil anse det for fuldt forsvarligt, ja, i mange Tilfælde direkte bedre, hvis Psykopater, der efter grundig Undersøgelse anses for »strafpaavirkelige«, anbragtes i almindeligt Statsfængsel med en særlig Antegning om deres psykopatiske Særpræg og under særlige anordningsmæssige Bestemmelser, saaledes at de maaske i større Grad end almindelige Fanger undergaves Fængselslægens Tilsyn.

En saadan Ordning vilde være saa meget mere forsvarlig, som man ved den for Psykopatanstalterne gældende Lægeordning jo nu til Fængselsvæsenets Overbestyrelse gennem Overlægeembedet har knyttet en fast psykiatrisk Konsulent, til hvem der kunde appelleres i Tvivlstilfælde, og denne Konsulent tilmed er knyttet som Fængselslæge til et af Statsfængslerne, i hvilket man jo saa fortrinsvis kunde anbringe saadanne stærkere psykopatisk prægede Fanger. Det vilde forenkle Systemet en Del og skabe renere Linier.

Skal vi nu til Slut kaste et Blik paa Resultaterne af Behandlingen i Anstalten, maa jeg først forudskikke et Par Bemærkninger. Den Statistik, som jeg om lidt skal forelægge, maa nemlig tages med meget stort Forbehold af mange Grunde, og kan kun tages som et Fingerpeg mod prognostiske Retningslinier.

For det første har Anstalten, som det let bliver Tilfældet med enhver ny Institution, ført en ret bevæget Tilværelse.

Da Forvaringsanstalten i Herstedvester blev taget i Brug 1. April 1935, betød det baade en Overflytning fra den oprindelige, lille og primitive Anstalt paa Sundholm til helt nye og væsensforskellige Rammer, men ogsaa en Udvidelse af Rammerne paa anden Maade, idet Belægget paa Sundholm væsentligt bestod af Sædelighedsforbrydere, medens man nu ogsaa i stigende Grad optog andre kriminelle Kategorier.

Det var uundgaaeligt, at der derved maatte opstaa en Del Vanskeligheder. De gamle, hævdvundne Sundholms- »consuetudines« var nu ikke længere tilstrækkelige, men

Overgangen maatte medføre et paa mange Maader strengere Regime for de forvarede, alene som Følge af Anstaltens betydeligt forøgede Størrelse og mere mangeartede Belæg. Den Skærpelse, der maatte finde Sted, maatte, selv om den er sket gradvis, saaledes som det er nedfældet i de to kongelige Anordninger af 1935 og 1940, i sig selv skabe nogen Uro.

Dernæst har den ejendommelige Dobbeltledelse af Anstalten gennem Inspektør og Læge og disses indbyrdes Kompetenceforhold ikke kunnet undgaa at skabe en vis Uro, der særlig gennem den første Tid — saaledes som der ikke er Grund til at lægge Skjul paa det — resulterede i et stærkt spændt Forhold mellem Ledelsens to Elementer til Skade for Anstaltens rolige Udvikling. Dette Forhold er vel i nogen Grad bedret gennem Nyordningen af Lægeforholdene i 1938 og den kgl. Anordning af 1940, men Forholdet frembyder endnu visse betydelige Vanskeligheder.

Endelig har Anstalten endnu bestaaet i for kort Tid til, at man tør fælde nogen endelig Dom paa Grundlag af en foreløbig Statistik, saa meget mere som det ikke har været mig muligt at naa at føre denne helt up to date. Hertil vil efter mit Skøn kræves en Observationstid paa mindst 10 Aar.

Den Statistik, jeg skal fremføre til Illustration af Anstaltens Prognostik, stammer fra en Oversigt, som jeg sidste Aar udarbejdede til Brug for Direktoratet for Fængselsvæsenet, og den omfatter Tiden fra Anstaltens Aabning $\frac{1}{4}$ 1935 til $\frac{31}{12}$ 1938, altsaa $3\frac{3}{4}$ Aar.

Det har desværre ikke været mig muligt at afse tilstrækkelig Tid til at supplere den med en Statistik for de sidste 2 Aar, rent bortset fra det indeværende.

I Behandlingen af de forvarede indtager den operative Behandling af Sædelighedsforbrydere en Særstilling, og som det vil ses af Tabellerne (III, IV og V) danner denne Side af Behandlingen et Lyspunkt, forsaavidt som det gennem Kastrationsoperationerne er lykkedes at gøre denne Kategori af forvarede, hvis kriminelle Prognose paa Grund af

deres Forbrydelses udtalt biologiske Grundlag uden Operation maatte anses for særlig slet, og hvis Farlighed for Retssikkerheden ofte er meget betydelig, ufarlige for Retssikkerheden, saa at de forholdsvis kort Tid efter Operationen har kunnet prøveudskrives, og i de fleste Tilfælde er det, forsaavidt de paagældende ikke har været syge eller psykotisk prægede i andre Retninger, i det hele lykkedes efter Prøveudskrivningen at føre dem ind i et solidt socialt Spor.

I Begyndelsen af Perioden var det en temmelig fast Regel, at Prøveudskrivning fandt Sted ca. 1 Aar efter Operationens Udførelse, forsaavidt Arten af de paagældendes Kriminalitet og deres Sædelighedsforbrydelser ikke var af særlig farlig Karakter.

I den senere Tid er man mere og mere gaaet over til i tilsvarende Tilfælde at indstille den kastrerede forvarede til Prøveudskrivning efter et betydeligt kortere Tidsrum, idet man som oftest inden for dette Tidsrum har ment at kunne skønne, om Operationen havde virket efter sin Hensigt. I visse Tilfælde har Afstanden mellem Operation og Prøveudskrivning været nedbragt til ca. 6 Maaneder.

I de nævnte 4 Aar er der udført ialt 20 Kastrationsoperationer hos senere udkrevne forvarede, fordelt over Tidsrummet som det ses af Tabellen.

Tabel III.

Kastrerede Sædelighedsforbrydere	Hensiddende i Anst.n	Prøveudskr.	Defin. udskr.	Genindsatte	Døde	Samlet Antal
Voldtægt	1	1	1	0	0	3
Uterlighed mod Drengene..	1	13	6	1	1	15
Uterlighed mod Piger ...	2	8	4	0	0	10
Exhibitionisme	0	3	1	0	0	3
Sadisme	1	1	0	1	0	1
Overdreven Masturbation	1	1	0	1	0	1
Ialt	6	27	12	3	1	33

Tabel IV.

	Journal- Nummer	Alder v. Operationen	Voldtægt	Uterlighed mod Piger	Uterlighed mod Drenge	Exhibitionisme	Sadisme	Overdreven Masturbation	Operationsdato	Dato for Proveudskrivn.	Dato for definitiv Udskrivn.	Anmærkninger
1935	F. 38	39		×					2/4-35	8/7-36	6/3-39	Klarer sig socialt
	F. 89	33			×				28/11-35	—	26/4-37	Overf. t. Sct. Hans Hosp. p. Gr. a. man.-depr. Psy- kose: Operationen foretaget dér.
1936	F. 61	55			×				30/3-36	14/6-37	16/7-40	Socialhjælp.
	F. 83	33			×				23/5-36	2/10-37	17/6-40	Klarer sig socialt.
	F. 84	33			×				4/7-36	2/9-37	17/6-40	Socialhjælp.
	F. 88	28	×						22/8-36	8/11-37	27/6-40	Klarer sig socialt.
	F. 86	39					×		29/8-36	3/11-37		Genindsat fra Optagelseshjem 21/5-38 p. Gr. a. andre psykopatiske Egenskaber.
1937	F. 90	32			×				18/12-36	26/4-38	16/12-40	Svagsynet Invalid; Invaliderende.
	F. 93	38		×	×				5/3-37	15/3-38	6/6-40	Klarer sig godt socialt.
	F. 102	45		×	×				23/3-37	9/4-38	23/6-40	Svagelig, neurasthenisk. Lever af Socialhjælp.
	F. 108	25	×						4/8-37	—	20/9-38	Epileptiker; p. G. a. Farlighed overf. til Sikr.anst. Nykøb. Sj., hvorfra senere udskr.
1938	F. 72	44		×					28/10-37	5/6-39		Genindsat i Anst. 4/10-39 p. Gr. a. andre psykopa- tiske Egenskaber.
	F. 153	32			×				4/12-37	9/11-38	22/6-40	Kastreret i Forvaringsafdelingen paa V.F. — Klarer sig godt socialt.
	F. 157	38			×		(×)		17/1-38	2/6-39	21/1-41	Kastreret i Forvaringsafdelingen paa V.F. — Klarer sig socialt.
	F. 156	37			×				8/9-38	15/5-39		Kastreret i Forvaringsafdelingen paa V.F. — Klarer sig socialt.
1938	F. 128	33		×					15/9-38	—	24/6-39	Let oligophren, p. Gr. a. en hebephrenilign. Psy- kose overført til Oringe.
	F. 123	41			×				20/10-38	19/7-39		I social Henseende noget tvivlsom Færden i Pro- vetiden.
	F. 131	45		×					24/10-38	23/12-39		Forhutlet Vagabondtype. Udskrevet til Optagel- seshjem, hvor det er gaaet godt.
	F. 162	44			×				8/11-38	5/8-39		Klarer sig socialt.
	F. 141	66				×		17/12-38	5/8-39	3/7-41		Klarer sig socialt.
Ialt			2	6	12	1	(1)	1				

Tabel V.

Ukastrede Sædelighedsforbrydere	Hensid- dende i Anst.n	Prøve- udskr.	Defin. udskr.	Gen- ind- satte	Dode	Samlet Antal
Voldtægt	5	0	0	0	0	5
Uterlighed mod Dreng...	8	4	1	2	1	13
Uterlighed mod Piger....	9	9	2	4	0	19
Exhibitionisme.....	5	4	0	3	1	10
Sadisme	1	0	0	0	0	1
Overdreven Masturbation	1	1	0	1	0	1
Ialt	29	18	3	10	2	49

(I Øjeblikket er Kastrationernes Antal ialt naaet op omkring de 80). I intet af disse Tilfælde er der inden for Perioden forefaldet Tilbagefald.

Da Anstalten toges i Brug i April 1935 hensad der i denne 7 paa et tidligere Tidspunkt kastrerede Sædelighedsforbrydere. For de 5 af disses Vedkommende var det Tidsrum, der var forløbet siden Kastrationens Udførelse, for kort til, at de endnu havde kunnet naa at blive prøveudskrevet.

De er samtlige senere blevet dette, og 4 af dem er yderligere definitivt udskrevne og har klaret sig godt socialt. Den sidste af denne Gruppe har senere paa Grund af Kriminalitet af anden Art, der hænger sammen med mere generelle psykopatiske Egenskaber, i Fjor afsonet en Straf i Psykopatfængslet og er for nylig paany indsat samme Sted til Afsoning af en ny, kort Straf.

Af de resterende 2 er den ene tre Gange blevet prøveudskrevet, sidst i indeværende Aar — til »Familiepleje«, og paany genindsat paa Grund af anden Kriminalitet, der hænger sammen med en epidemisk Encephalitis, der muligt ogsaa i sin Tid har belignet hans seksuelle Farligheds handlinger (Sadist), og han befinder sig fremdeles i Anstalten. Den sidste af de 7, der blev kastreret i 1930, var i 1932

blevet genindsat paa Grund af Recidiv (homosexuelle Uterlighedshandlinger) og i 1937 blev han atter prøveudskrevet; han recidiverede imidlertid paany og blev i Begyndelsen af indeværende Aar genindsat i Anstalten.

Ved Periodens Slutning hensad endnu 6 kastrerede Sædelighedsforbrydere, for hvilke Observationstiden endnu var utilstrækkelig. Samtlige disse er senere blevet prøveudskrevet med godt Resultat.

Sammenligner man nu den samlede Bevægelse for de kastrerede Sædelighedsforbryderes Vedkommende med Bevægelsen hos de ukastrerede, saaledes som det fremgaar af Tabel V, træder den meget store Betydning af Kastrationen for denne Forbrydergruppes kriminelle og sociale Prognose særligt klart frem.

Skønt Vurderingen af de ikke kastrerede Sædelighedsforbryderes Farlighed eller Ufarlighed er overmaade vanskelig, langt vanskeligere end for de kastreredes Vedkommende, og der ved Bedømmelsen heraf i de Indstillinger, der gaar forud for de paagældendes Prøveudskrivning ved Domstolenes Foranstaltning, er vist en ganske særlig Omhu og Forsigtighed, er Resultaterne for de kastreredes og ukastreredes Vedkommende grelt forskellige.

Af de ialt 33 kastrerede (ved Udgangen af 1938) var de 27 udskrevne paa Prøve (81,8 %) og 12 (36,4 %) definitivt udskrevne (efter en Prøvetid paa gennemgaaende 3—5 Aar). Af de 27 prøveudskrevne havde 3 (11,1 %) maattet genindsættes, i samtlige Tilfælde dog uden at Tilbagefald til deres gamle Kriminalitet var Aarsagen. Af hele Antallet hensad kun 6 (18,2 %) i Anstalten ved Periodens Slutning.

Af de 49 ukastrerede hensad 29 (59,2 %) i Anstalten ved Periodens Slutning. Af de 18 (36,7 %), der opnaaede Prøveudskrivning, er de 3 (16,7 %) senere blevet definitivt udskrevet, medens 10 (55,6 %) er blevet genindsat, og vel at mærke som Regel paa Grund af kriminelt Recidiv, medens 5 fremdeles befinder sig ude paa Prøve.

Det Spørgsmaal, der derefter kunde rejses, er, om det

overhovedet under Hensyn til de gjorte Erfaringer vilde være rigtigt fremtidig at forsøge ukastrerede Sædelighedsforbrydere under frie Forhold. Imidlertid er jeg af den Formening, at der alligevel ikke vil være Grund til at indtage et saa rigoristisk Standpunkt. For Sædelighedsforbrydernes Vedkommende maa der lige saa vel som ved andre Forbryderkategorier være Grund til at gradere Skønnet over Farligheden, og man vil saaledes finde et Misforhold i at internere en relativt harmløs Exhibitionist for Livstid, selv om Faren for Recidiv ikke er helt ringe, medens man ikke vilde betænke sig paa en saadan livsvarig Segregation af f. Eks. en Voldtægtsforbryder eller Sadist.

Maaske vil disse og andre herhen hørende Problemer kunne løses paa en mere tilfredsstillende Maade end hidtil, hvis Anstalten til sin Tid, saaledes som jeg har bragt det i Forslag, udvides med en lille »Udgangsaafdeling« uden for Ringmuren.

For nu at give et udtømmende Billede af Behandlingsresultaterne i Forvaringsanstalten med dens fra andre kriminalpolitiske Fremgangsmaader afvigende Retningslinier, der jo er bestemt gennem Behandlingens Tilrettelæggelse efter psykiatrisk-lægelige Principper, maa man opstille sin Oversigt efter biologiske Retningslinier. Jeg har hertil valgt den tidligere skildrede Schneider'ske Typeinddeling, idet jeg ogsaa her maa understrege den begrænsede Betydning, man kan tillægge en saadan Inddeling, der kun kan bringe en ret grov Orientering. Mellem de enkelte Grupper findes talrige Overgange og Kombinationsmuligheder, saaledes at det ofte kan blive tvivlsomt, i hvilken Gruppe en bestemt forvaret bør anbringes, og ingen af Grupperne er udtømmende over for de talløse Variationsmuligheder, der findes.

Gennem Tabellen fremgaar det, at langt den største Gruppe af Anstaltens kriminelle Psykopater, bortset fra Sexualforbryderne, falder blandt de hyperthyme Typer, idet denne Gruppe omfatter næsten Halvdelen af Anstaltens Belæg gennem Perioden (45,3 %).

Tabel VI.

Tabel over det samlede Materiale, undtagen Sexualpsykopater.

		Bedrageri og Falsk	Tyveri	Brandstiftelse	Pengeafpresning	Drab	Vold	Samlet Antal	Proveudskrevet	Genindsat	Definitivt udskr.	Overfl. til anden Forsorgsform	Døde
1	Cyclothyme		3					3	2	1			
2	Schizothyme			1		1	1	3				2	
	Hyperthyme							43	20	9	1	2	
3	Ligevægtige	1	3	1				5	3	1			
4	Uligevægtige	4	11		1			16	10	5			
5	Stridslystne		3	1			1	5	1			2	
6	Holdningsløse	3	5					8	3	2			
7	Pseudologiske	4	4		1			9	3	1	1		
	Hypothyme							13	5	1	1	1	2
8	Tungsindige			1			1	2	1				
9	Mismodige	1 ¹⁾	3 ²⁾	1			1	6	1				2
10	Paranoide		4	1				5	3	1	1	1	
	Usikre							7	5	1			
11	Sensitive		5			1	1	7	5	1			
12	Anangkastiske							0					
	Fanatiske							0					
13	Kampfanatikere							0					
14	Matte Fanatikere							0					
	Ambitiøse							7	3				
15	Excentriske		3			1		4	1				
16	Renommistiske	2	1					3	2				
17	Pseudologiske							0					
	Stemningslabile							—					
18	Driftsmennesker	1	4				1	6	3	2			
19	Eksplorable		3			1		4	1			3	
20	Gemytsløse		2					2	1				
21	Viljeløse		1	1				2	1				
22	Astheniske			1				1	1	1			
23	Neuroser		2	2				4	1				
	Ialt	16	57	10	2	4	6	95	43	15	2	8	2

1) Selvmord (efter 1938).

2) Deraf 1 død (efter 1938).

Samtlige de øvrige Grupper kommer langt bagefter, idet den største (de hypothyme) omfatter 13,7 % og forøvrigt ikke i Størrelsesorden adskiller sig meget fra de sensitive og de ambitiøse (7,4 %), de stemningslabile Driftsmennesker (6,3 %) og de eksplosible (4,2 %).

I Modsætning til de hyperthyme findes de »farveløse« Psykopater (gemytsløse, viljeløse, astheniske) kun i ganske ringe Udstrækning repræsenterede. Fanatikergruppen og Anangkasterne savner helt Repræsentation.

Indenfor de hyperthyme Undergruppers Vedkommende er særlig de uligevægtige talrige (16 af 43).

Betragter man Sammenhængen mellem Type og Kriminalitet, finder man som Helhed — og som ogsaa kriminalstatistisk venteligt — en betydelig Overvægt af Ejendomsforbrydelserne (73 af 95), særlig Tyveriforbrydelser (57 af 95).

Men ganske ejendommeligt forekommer der blandt de talrige Hyperthymikere kun een eneste Voldsforbryder, hvorimod Tyvene i denne Gruppe udgør en meget betydelig Majoritet og — som venteligt — blandt Pseudologikerundergruppen tillige Bedragere og Svindlere.

Af de mere udtalt ondartede Typer findes inden for denne Gruppe, foruden den nævnte Voldsforbryder, kun 2 Brandstiftere og 2 Pengeafpressere.

Derimod skal Voldsforbryderne særlig søges mellem de ulystbetonede, disharmoniske Typers Grupper, de hypothyme (2 Voldsforbrydere), de sensitive (1 Drabsmand, 1 Voldsmand), de ambitiøse (1 Drabsmand), de stemningslabile (1 Voldsmand) og — selvfølgelig — de eksplosible (1 Drabsmand).

Ejendommeligt er det tillige at se, hvor hyppigt Brandstiftelse forekommer i de farveløse Grupper, foruden at man — som venteligt — finder en saadan blandt de ret faa Neuroser (milieubetinget pyromansexuel Surrogathandling).

Med Hensyn til den almindelige Prognostik har omtrent Halvdelen (43) af de 95 forvarede, hvorom her er Tale,

opnaaet Prøveudskrivning. Dette Tal maa dog procentisk sættes højere, forsaavidt der fra det samlede Materiale maa drages 2 døde og 8, der er overgaaet til Aandssvage- eller Sindssygeforsorg.

Af disse 43 er 15 blevet genindsat, som Regel paa Grund af nye Lovovertrædelser. Dette giver foreløbig en samlet Recidivprocent paa 34,9.

Hvis Sædelighedsforbryderne medregnedes, hvilket paa Grund af den Særstilling, som de paa Grund af Kastrationsoperationerne indtager i prognostisk Henseende, ikke er sket, vilde denne Recidivprocent blive endnu langt ringere.

Skønt der maa tages alt muligt Forbehold med Hensyn til Størrelsen af den Recidivprocent, der vil blive Resultatet af en længere Aarrækkes Observation, maa denne foreløbige Recidivprocent, naar Hensyn tages til Arten af det nærværende Menneskemateriale: oftest hyppigt straffede, tilsidst som strafupaavirkelig ansete, udtalt psykopatiske kriminelle, karakteriseres som forbavsende lille. Hvis denne Prognostik skulde vise sig blot nogenlunde holdbar i det lange Løb, vil Anstalten herigennem allerede have vist sin Eksistensberettigelse.

Vil man endelig søge at skønne over Prognostikken for de enkelte Grupper Vedkommende, synes der at fremgaa det ejendommelige Forhold, at Recidivprocenten er størst for Hyperthymikernes Vedkommende (45 %), derimod tilsyneladende meget lille i de farveløse Grupper, for hvilke man ellers netop regner med en meget daarlig Prognose. Flere af disse, endog saadanne, der i intellektuel Henseende har været ret ringe udstyrede, har klaret sig forbløffende godt.

Betragter man Forholdene for Aldersgruppernes Vedkommende*) finder man særlig den modne Alders Forbrydere stærkt repræsenterede. Grupperne 25—30 og 30—40 Aar udgør saaledes hver for sig 30 % af det samlede Materiale (resp. 29 og 28 af 95), medens de øvrige Grupper tilsam-

---

*) Tabel herover ikke anført af Pladshensyn.

men kun udgør 40 %. Dette hænger sammen med, at langt den største Del af Anstaltens Belæg allerede ved Indsættelsen havde en lang Række Straffe bag sig, medens kun 6 af det samlede Antal (95) var ustraffede ved Indsættelsen.

Iøvrigt tilkommer der de yngre psykopatiske Forbrydergrupper en særlig prognostisk Interesse, forsaavidt som en Del af dem som Følge af, at Puberteten og dens Eftervirkninger spiller med ind som en aggraverende Faktor i deres Psykopati, forventelig vil kunne stabiliseres saaledes i Anstalten, at deres sociale Prognose ikke er helt daarlig.

Materialet er imidlertid foreløbig for lille til at tillade nogen sikker Bedømmelse af dette Forhold. Det samme gælder de Aldersklasser, der svarer til den modne Alder eller den begyndende Involution, idet der ogsaa her er Muligheder for, at biologiske Forandringer kan spille en Rolle.

Afgørelsen af disse Spørgsmaal maa dog tilhøre Fremtiden.

For Psykopatfængslets Vedkommende er Materialet for lille til at egne sig for en Statistik efter disse Linier. Desuden har den ogsaa af den Grund mindre Betydning, at man ikke i tilnærmelsesvis samme Grad har Mulighed for en katamnetisk Bedømmelse, fordi det drejer sig om tidsbestemte Straffe, og Prøveløsladelse ikke er Reglen.

Alligevel kan det have sin Interesse at kaste et Blik paa den almindelige Kriminalstatistik og fremdrage nogle Træk.

For det første er der Grund til at kaste et Blik paa Prøveløsladelserne og disses Resultat, i hvilken Anledning følgende Tabel er udarbejdet:

Som det fremgaar af Tabellen har gennemsnitlig en Fjerdedel af Psykopatfangerne opnaaet Prøveløsladelse, hvortil yderligere kommer det ringe Antal benaadede.

Betragter man herefter Prøveløsladelses- og Benaadningsresultaterne, viser det sig, at disse, særlig naar man tager dette Menneskemateriales Særart i Betragtning, ingeniunde kan betegnes som daarlige, idet kun 18,2 % paa Grund af

Tabel VII.
Bevægelsen i Psykopatfængslet.

	Løsladt e. endt Straf	Senere Recidiv	Prove- losl.	Genind- satte	Senere Recidiv	Benaan- dede p. Vilkaar	Genind- satte	Senere Recidiv
1935	27	10	7	1	1	0	0	0
1936	25 ¹⁾	10	12 ²⁾	3	1	2	0	0
1937	19 ³⁾	7	5	1	0	0	0	0
1938	16	7	5	0	2	2	1	0
Ialt	87	34	29	5	4	4	1	0

1) 1 Selvmord.

2) 1 død i Prøvetiden.

3) 1 Straffændring til Psykopatforvaring.

Overtrædelse af Proveløsladelsesvilkaarene eller ny Kriminalitet i Prøvetiden maatte genindsættes, og 12,1 % senere recidiverede.

Blandt de 87 Fanger, der løslodes efter endt Straf, har der været konstateret 34 senere Recidiver (39 %).

Recidivprocenten blandt Psykopatfangerne kan saaledes ikke som Helhed betegnes som særlig høj, og endvidere synes det ved Ledelsens Indstilling til Proveløsladelse at være lykkedes i vidt Omfang at skønne rigtigt og udfinde den hertil bedst egnede Del af Fangerne.

Ligesom i Forvaringsanstalten — omend af mange Grunde i mindre Omfang — er der i den omhandlede Periode blevet udført en Række Kastrationsoperationer paa Fanger, der var indsat til Afsoning af Straf for Sædelighedsforbrydelser.

Operationerne fordeler sig saaledes: 1935 0, 1936 4, 1937 4 og 1938 2.

Ingen af de kastrerede Psykopatfanger er senere recidiverede til nye Sexsualdelikter. En af dem har været genindsat under Proveløsladelsen paa Grund af Overtrædelse af Vilkaarene (Spiritusmisbrug), en anden er senere indsat i Forvaringsanstalten som Følge af anden Kriminalitet (Tyveri).